

БАЦЬКАЎШЧЫНА

WHITERUTHENIAN WEEKLY „THE FATHERLAND“

Цана 30 п. фен.

№ 1 (45).

2 СТУДЗЕНЯ 1949 Г.

ГОД ВЫДАЊНЯ 3

АД СП. ПРЭЗЫДЭНТА БНР

Мінулы 1948 год быў для Беларускага народу годам вялікіх і цяжкіх выпрабаваньняў у ягоным змаганьні за волю й жыцьцё. Апынуўшыся ў маскоўска-бальшавіцкай няволі, ён перціць там сячуваны маральны й фізычны тэрор, голад, зьдэк і паніжэньне. Аднак усё гэта не зламала ягонае непакіснае волі да вольнага й незалежнага жыцьця, чаго найбольш вымоўным довадам ёсьць зацятае, хоць і няроўнае, змаганьне супраць акупанта. Наш народ на Бацькаўшчыне, як і ягоная частка на эміграцыі, заканчваюць стары год немалымі дасягненьнямі ў напружанай працы й ахвярным змаганьні за зьдзейсьненьне нашых найсьвяцейшых ідэалаў, дасягненьнямі, якія нас моцна пераконваюць у тым, што мы, як волялюбная, моральна й фізічна здаровая нацыя, не загінем у гады найцяжэйшае няволі, але пераможам і будзем жыць.

Уступаючы ў Новы 1949 Год, мы павінны й надалей захаваць у сабе тую-ж самую нязломную волю да жыцьця, вытрываласьць у працы, станюкасьць і гарт

у змаганьні. Мы не павінны ані на часіну забывацца аб тым, што нашая нацыянальна-вызвольная ідэя, за якую змагаюцца ўжо цэлыя пакаленьні беларускага народу, зьяўляецца для нас сьвятой ідэяй. Дзеля гэтага патрэбна ўсяцэла гэтай ідэі аддацца, для яе жыць, а калі трэба, дык і памерці. Гэтага вымагае ад нас Бацькаўшчына й Народ!

Віншуючы ўсё Беларускае Грамадзянства на эміграцыі з Новым годам і Вялікім Сьвятам Нараджэньня Бога-Хрыста й ад шчырага сэрца жадаючы яму ўсякае памыснасьці й шчасьця, я заклікаю ўсіх цесна зацікавацца вакол нашае незалежнасьці ідэі й ейных носьбітаў — Вярхоўных Органаў БНР, каб у дружнай і згоднай працы як найхутчэй дачакацца ейнага зьдзейсьненьня й шчасьлівага павароту ў Вольную й Незалежную Беларусь!

Парыж, 24 сьнежана 1948 г.

Прэзыдэнт БНР Інж. Мікалай Абрамчык.

3 НОВЫМ ГОДАМ!

Пачынаючы кажны Новы Год, людзі звычайна прывыклі даваць ацэну мінуламу году й рабіць прагнозы й зычэньні на год наступны.

Дык калі ходзіць пра мінулы 1948 год, дык быў ён для нас, беларусаў, яшчэ адным годам мукаў і цяропэньняў беларускага народу ў ярме няволі маскоўска-бальшавіцкага акупанта й адначасна яшчэ адным годам станюкага й ахвярнага змаганьня зь ім, якое вядзе шматтысячная армія беларускіх партызанаў пры выдатным і актыўным падтрыманьні ўсяго народу. Гэтыя мукі й змаганьне, ня гледзячы на тое, што забіраюць ад нас дарагія ахвяры й крыўляць увесь народ, зьяўляюцца аднак-жа цэнным укладам у вялікую справу адбудовы Вольнай і Незалежнай Бацькаўшчыны.

Кажнае змаганьне мае звычайна два бакі: нэгатыўны й пазытыўны. Першы мае на мэце зьнішчэньне ўсяго таго зла, што, панявольваючы нас, прыносіць васьць, імкнучыся адабраць ад нас і зьнішчыць усё тое, што для чалавека найдаражэйшае — яго Бацькаўшчыну. Другі мае за заданьне будаваньне новых і новых нацыянальных і людзкіх вартасьцяў, неабходных для нармальнага жыцьця людзей і народаў.

У ўмовах бязьлітаснага тэрору й масавага забойства людзей на Бацькаўшчыне пазытыўны бок змаганьня сьняня ёсьць немагчымы. Там вядзецца з усей упорыстасьцю нэгатыўнае змаганьне, якое мае на мэце зьнішчэньне ненавіснага акупанта. Затое тая невялікая частка нашага народу, што ў выніку паўторнай акупацыі нашага краю маскоўскім бальшавізмам апынулася на эміграцыі, не пакладае рук у працы ў будаваньні нашых пазытыўных нацыянальных вартасьцяў, якія ў роўнай меры, як і нэгатыўнае змаганьне, зьяўляюцца неабходнымі для вызваленьня нашае Бацькаўшчыны. Такім чынам край і эміграцыя ўзаема на сябе дапаўняюць і ў вагальных, хоць мо і некардынаваных высілках імкнуча даць зь сябе цэласьць працы й змаганьня за Вольную і Незалежную Беларусь.

Мінулы 1948 год, ня гледзячы на ўсе тыя злыбеды, якія прынёс ён беларускаму народу ў Бацькаўшчыне й на эміграцыі, ня быў аднак страчаным для беларускага нацыянальна-вызвольнага руху. У нацыянальнай дзейнасьці беларускай эміграцыі прынёс ён, як адзін з найбольшых здабыткаў, актывізацыю дзейнасьці нашых законных дзяржаўных органаў — Рады й Ураду БНР, якія, выкарыстоўваючы што раз выразнейшую агульную сытуацыю, змаглі шырэй праявіць сваю дзейнасьць і пераняць кіраваньне нашага вызвольна-нацыянальнага руху. Гэтая актывізацыя адчуваецца, як на міжнародным і міжнацыянальным грунце, гэтак і ўнутры беларускага грамадзянства, гуртуючы й кансалідууючы яго пад сьцягам змаганьня за Незалежную Беларусь.

Сьняня ўжо ўсё сьведамае й сумленнае беларускае грамадзянства зьяўляецца задзіночаным вакол БНР і тых нашых вялікіх ідэяў, што вылісаныя ў векапымым бээнэраўскім Акце 25-га Сакавіка. І толькі невялікая частка нясьведамых і эдэзэрынтаваных беларусаў блудзіць яшчэ на раздарожжы або далася атамніць сябе клікай ведамых палітычных авантурыстых, хаця рады й гэтае часткі што раз малеюць.

Другім важным нацыянальным дасягненьнем мінулага году было пасляхваеае зарганізаваньне нашых суродзічаў паза межамі Нямеччыны, якія, папоўненыя радамі новых эмігрантаў зь лягераў ДП, дружна прыступілі да грамадзкай, палітычнай і культурнай нацыянальнай працы. Вліскучым завяршэньнем гэтае арганізацыйнае дзейнасьці ўва ўсіх эўрапейскіх і заакіянскіх краінах, куды толькі лёс закінуў нашых людзей, было скліканьне ў Парыжы 1-га Ўсебеларускага Эміграцыйнага Зьезду й стварэньня на ім Сусьветнага Аб'яднаньня Беларускае Эміграцыі. Пакліканьне нашага цэнтральнага грамадзкага прадстаўніцтва, якое займаецца кіраваньнем і каардынаваньнем беларускай нацыянальна-грамадзкай працы ў сусьветным маштабе, ёсьць выдатнай гістарычнай падзеяй, якую таксама трэба аднесці ў лік заслугаў мінулага году.

Гэта найвялікшая, побач з многімі іншымі, нашыя нацыянальныя дасягненьні ў мінулым годзе.

Што-ж павінен прынесці нам Новы 1949 Год і чаго маем у ім спадзявацца? На гэтае пытаньне ў перыяд напружанай міжнароднай сытуацыі й розных нечаканасьцяў адказаць цяжка. Але мы ўступаем у яго моцным духам і зь ніколі няслабнучай верай, што ў найгоршым навет выпадку будзе ён адным годам бліжэй да зьдзейсьненьня нашых агульнанацыянальных ідэяў. Гэтая вера ў нас тым большая, што мінулы, так багаты падзеямі год канчальна разьвеіў фальшывыя ілюзіі сярод сільных гэтага сьвету — захадніх дэмакратыяў аб тым, што з бальшавізмам можна яшчэ наладзіць прызныя дачыненні й жыць у згодзе. А гэта для нас найвялікшая зарука, што хвіліна перамогі праўды й справядлівасьці над сусьветным злом становіцца што раз бліжэйшай, а тым самым зьяўляецца бліжэйшым час вызваленьня з пад гэтага зла беларускага народу й адбудова ягонае дзяржаўнае незалежнасьці. Вось-жа каб гэтыя нашыя сьвятыя ідэі зьдзейсьніліся ўжо ў Новым 1949 Годзе, мы й жадаем сьняня ўсяму беларускаму народу!

АД БЕЛАРУСКАГА НАЦЫЯНАЛЬНАГА КАМІТЭТУ ў НЯМЕЧЧЫНЕ (БНК)

Беларускі Нацыянальны Камітэт у Нямеччыне вітае ўсе беларускія арганізацыі на чужыне — Зонныя, Акруговыя, Мясцовыя Лягерныя Камітэты, усе беларускія грамадзкія, культурныя й дабрадзейныя ўстановы на чале з Сусьветным Аб'яднаньнем Беларускай Эміграцыі ў Парыжы з наступаючым Новым 1949-ым годам.

Адначасна Камітэт вітае ўсіх сваіх сяброў із Вялікімі Сьвятамі Каляд — Нараджэньня Бога-Хрыста. Дай Божа, каб наступны 1949 Год прынёс нам нараджэньне нашае Вольнае й Незалежнае Бацькаўшчыны — Беларусі.

Старшыня БНК Інж. Ул. Тамашчык.
Мюнхэн, 24 сьнежана 1948 г.

АД СУСЬВЕТНАГА АБ'ЕДНАНЬНЯ БЕЛАРУСКАЙ ЭМІГРАЦЫІ (САБЭ)

З нагоды Калядных Сьвятаў і Новага 1949 Года Управа Сусьветнага Аб'яднаньня Беларускай Эміграцыі складае сваім сябром і ўсім Беларусам на эміграцыі й Бацькаўшчыне як найшчырэшым пажаданьні ўсяго найлепшага.

Прасім Усемагутнага Бога, каб Новы 1949 Год быў годам зьдзейсьненьня нашых адвечных нацыянальных пажаданьняў, годам павароту й распацацы новага жыцьця ў Вольнай Беларусі.

Жыве Беларусь!

Старшыня САБЭ Інж. Л. Рыдлеўскі.

Парыж, 24 сьнежана 1948 г.

СУПОЛЬНА ЗРУШЫМ ЗЬ МЕСЦА так важную справу

Вельмі часта нашыя суродзічы, як зь Нямеччыны, так і зь акіяну, зьвяртаюцца да нашых грамадзкіх арганізацый, а таксама й да рэдакцыі газеты «Бацькаўшчына» з просьбай аб прысланьні кніжак у роднай мове, асабліва такіх, як гісторыя Беларусі, геаграфія, правапіс, сьпеўнікі і падобныя.

Тымчасам, нажалі, ані арганізацыі, ані рэдакцыя гэтых кніжак ня маюць, бо старыя іх выданьні даўно паразыходзіліся яшчэ на Бацькаўшчыне, а на выданьне новых зусім няма патрэбных сродкаў, хоць гатовыя да выданьня рукапісы шмат якіх кніжак, якімі цікавяцца нашыя суродзічы, ёсьць і маглі-б быць надрукаваныя.

Магчымасьці друку ў Нямеччыне шмат лепшыя чымсь ці ў іншых краінах і мы павінны пастарацца, каб супольнымі сіламі выкарыстаць гэтую нагоду, пакуль не запозна.

Каб выйсьці з гэтага палажэньня й задаволіць вялікі голад на беларускую кніжку сярод нашае эміграцыі, паўстала ініцыятыўная група, якая ўзяла на сябе задачу мабілізацыі канечных для гэтага сродкаў і звараўца гэтым да ўсіх суродзічаў добрае волі з заклікам адгукнуцца сваімі ахвярамі, з якіх будзе створа-

ны «Фонд Беларускай Кніжкі» на выданьне кніжак у роднай мове, першым чынам — гісторыі, сьпеўніка, правапісу, і іншых, у залежнасьці ад ахвярнасьці нас саміх.

Мы ведаем, што кажнаму з нас ня лёгка сьняня жыцця, аднак пры добрай волі кажны з нас зможа заахчадзіць хоць маленькую суму і зьлажыць яе на «Фонд Беларускай Кніжкі».

Усіх ахвярадаўцаў просіцца — грошы, прызначаныя на ФБК, перасылаць на адрас адміністрацыі газеты «Бацькаўшчына» з зазначэньнем — «на ФБК».

Усе паступленьні на ФБК будуць падавацца да ведама ўсім нашым суродзічам праз газету «Бацькаўшчына» і для таго тыя спадары, якія не жадаюць, каб было друкаванае іх прозьвішча — няхай аб гэтым пададуць.

Падаючы да агульнага ведама так прыгожую ініцыятыву, мы маем надзею, што кажны беларус, пераступаючы парог Новага Года, канкрэтна падтрымае «Фонд Беларускай Кніжкі».

Остэргофэн, 25.12.48.

Беларускі Нацыянальны Камітэт.

Бязвыхаднае палажэньне Кітая

Адміністратар пляну Маршала Гофман пасьля свайго павароту з Кітая заявіў, што ЗША часова спыняюць усякую дапамогу Кітаю да часу, «пакуль ня высьніцца там сытуацыя».

У нацыянальных Кітаі створаны новы ўрад д-ра Сун-Фо, які 23 сьнежана прыступіў да ўрадаваньня ў сувязі з гэтым палітычныя наглядальнікі ўважаюць за магчымы новы зварот у Кітайскай палітыцы. Прыпущаюць, што Кітай будзе старацца паправіць свае суадносіны з Савецкім Саюзам. Др. Сун-Фо ўжо ня раз заяўляў, што ён гатоў заключыць з камуністамі «пачэсны мір». Паведамляецца, што ўрады ЗША, Савецкага Саюзу, Вялікабрытаніі й Францыі зьяўляюцца гатовымі да пасярэдніцтва ў кітайскай грамадзянскай вайне, калі да іх з гэтым зьвернецца кітайскі ўрад.

Др. Сун-Фо ёсьць — паводля VII — ужо паведамлены, якія мірныя ўмовы маглі-б камуністыя паставіць. Не знаходзяць яны ніякай базы, каб весці перамовы

з Нанкінскім урадам, як раўнапраўным сабе партнёрам. Сьпіраша мусіў бы др. Сун-Фо спыніць сваю варожасьць у дачыненні да камуністых і вызваліць палітычных вязьняў. Далейшай умовай камуністых для мірных перамоваў ёсьць уступленьне генэралісімуса Чан-Кай-Шэка. Гэты апошні, як і рад іншых асобаў рэжыму Куомінтангу, абвешчаны камуністамі «ваеннымі праступнікамі».

Ня гледзячы на тое, што сьнежныя завеі спараліжавалі ваенныя дзеяньні на поўнач ад Нанкіну, лічацца із спробамі камуністых перайсьці раку Янг-Тсэ-Кіянг. У паўночным Кітаі адбываюцца баі за Пэкін-Тыен-Тсін.

Жонка Чан-Кай-Шэка, якая цяпер узнаходзіцца ў ЗША і зьвярталася да прэзыдэнта Трумана з просьбай памагчы Кітаю, цяпер просіць прэзыдэнта даць ей і яе мужу права азылю ў Амэрыцы ў выпадку поўнае перамогі камуністых.

ЗАМАРДАВАНЬНЕ ЭГІПСКАГА МІНІСТРА

Эгіпскі прэм'ер міністраў Нокрашы Паша 28 сьнежана быў замардаваны выстраламі з рэвальвэру ў памяшчэньні міністэрства нутраных справаў ў Каіры. Забойца, якім быў малады эгіпцянін, злоўлены. Уважаецца, што забойцам зьяўляецца адзін студэнт, які належыў да разьвязанай у мінулым месяцы ўрадам арганізацыі «Мусульманскае Брацтва».

МАДЗЯРСКІ КАРДЫНАЛ АРЫШТАВАНЫ

Рымска-каталіцкі прымас Мадзяршчыны, кардынал Міндшэнт, як падана афіцыйна 27 сьнежня ў Будапэшце, арыштаваны, якому закідаецца шпіянаж, праступніцтва супраць бясчэснасьці мадзярскай рэспублікі і недазволенай апэрацыі дэвізамі.

Арыштаваньне кардынала Міндшэнта зьяўляецца кульмінацыйным пунктам у перасьледваньні каталіцкай рэлігіі ў Мадзяршчыне, якое вядзецца там ад даўжэйшага часу.

НА „ДЭКРЭТНАЙ“ ДАРОЗЕ

АФЭРА БЦР У СВЯТЛЕ ФАКТАЎ

Сучасныя дыктатуры зь іхняй вернай служкай — мадэрнай прапагандай, якая сумела гадка заперці ўсякую граніцу між праўдай і фальшам, — падарвалі ў чэсным чалавеку ўвесь яго давер да слова, жывога ці пісанага. І ня дзіва. Сто раз зведзеныя, на ўсе бакі выкарыстаныя і ашуканыя, перасталі людзі верыць словам, як-бы прыгожа іх хто не дэкламаваў. Дзякуючы горкай навуцы жыцця, увага людзкая завастрылася: сяньня сочаць ужо не за тым, што хто гаворыць ці піша, але за тым, што ён робіць, чаму і па што ён так робіць, а ня іначай. Бо і праўды, душу чалавека, яе веліч і палёт, ці яе нізкасць і ўпадак, пазнаць найлепш і найхутчэй па яго рабоце, па яго дзейнасці, яе прычынах і намерах. Тут ужо ашуканства быць ня можа, бо ў сваёй рабоце і дзейнасці чалавек адбіваецца далёка дакладней, чым у найлепшым лостры. Гэту простую, але важную жыццёвую прауду трэба мець заўсёды перад вачыма, каб выбраці сабе **свой уласны пагляд** на ўсякую справу і ня дацца першаму-лепшаму вадзіць сабе за нос...

А ў беларусоў якраз хапае прычын, каб быць на староўжы. Там-сям па нашай эміграцыі ад нейкага часу пушчаны мут, у якім той-сёй думае злавіць «грубшую рыбу»... Што-ж сталася? Каб лепш зразумець сучаснае, сяганём у недалёкае мінулае.

1945 год. Вайне прыйшоў канец. Людзі дыхнулі свабоднай — у сэрцы ўступіла надзея. ДП пачалі жыва арганізавацца. Заварушыліся і беларусы, праўда, зразумела, бо надта-ж не хапала інтэлігенцкіх кадраў. Таму і праца ішла сабе стыхійна: нікога да яе не заманьвалі, ані спецыяльна запрашалі — хто сам прыйшоў, каго душа вяла да сваіх, той становіўся ў рады і рабіў, што мог, дзе мог і як мог, ня глядзячы на ўсе небяспёкі, якімі тая праца была перапоўненая. Запалу і энтузіязму было шмат, толькі дазнання часта не ставалася... Адсюль узняліся і памылкі, часам немалыя. Карыстаючыся «каньёнкуртай», неадзін спрытны «дзялох» залез на адказнае становішча і сваімі «гешэфтамі» кампрамітаваў усю працу перад сваім народам, а ня рэдка і перад альянцкімі ўладамі. Пачалася нямінуца розьня, часта сваркі — выйшлі на верх усе слабасці людскае натуры. Але, мала-памалу, паміма ўсіх заваратняў, арганізацыйная работа ішла ня дрэнна: паўсталі свае камітэты — акруговыя, зонныя і цэнтральныя, адбываліся зьезды, паклікаліся да жыцця арганізацыі грамадзкія, прафэсійныя, навуковыя, рэлігійныя і маладняцкія, ажывілася родная прэса. І так, з часам беларусы дараўняліся да арганізацыйнага ўзроўню іншых ДП-нацыянальнасцяў ў Нямеччыне.

Тымчасам, недзе з пачаткам 1948-га году, пачуўся як з-пад зямлі дзіўны голас: «Прэч усе і ўсё... Дарогу мне!» — Гэта в. шаноўны спадар Астроўскі зварахнуўся ў сваім легавішчы, пасля саліднага амаль 3-гадовага драматэатра. Калі яго запыталіся, як гэта і чаму «прэч», усё-ж людзі рухаюцца, нешта робяць, дык ён без цэрэмоніяў апавясяў: «Во ўся гэта работа — фікцыя, а ўсе, што яе робяць — проста сабе «гопкам-панія». Трэба гнаць іх! Значыць усё, што зроблена — нуль, бо зроблена не для сп. А. і без яго... Трэба думаць, што калі сп. А. і карыстаўся калі-небудзь сярод нацыянальна думачых беларускіх кругоў нейкім сэнтыментам, калі яшчэ дасюль неаднаму здавалася, што чалавек гэты мог-бы адыграць некалі і пазытыўную ролю ў нашым жыцці, дык гэты адкрыта кінуты кліч да бурнага беларускага арганізацыйнага жыцця, адчыніў усім вочы — і несвядомым аб'явілася ўся жудкая бяздзейнасць і таталітычная ментальнасць гэтага чалавека. Бо па праўдзе было-б усё ў парадку, калі-б сп. А., сабраўшы за тры гады сілаў, із новымі ідэямі за пазахай, стварыў-бы сабе сваю партыю, бо калі мае права мець свой пагляд на справы і гуртаваць кругом сябе прыхільнікаў, ды легальна і лёгка змагаўся за ўплывы на беларускую грамадскую апаіню і на нашы арганізацыі, як гэта робіцца нармальна ў дэмакратычных краях. Але гэтая цяжкая, але чэсная дарога да ўплываў аказалася за труднай для сп. А., як палітыка. Ані Кубэ, ані Готбэрг не навучылі яго шанаваць голас грамадзкае апініі, ані тымболыш зь ёю лічыцца. Але ён усе-ж нешта сабе карыснага падмеціў ў сваіх пратэктараў — а гэта здольнасць даваць загады... І вось, доўга ня думаючы, «Ён» вылае загад (каму толькі — ня зусім сяна...) і — БЦР паднята з мёртвых... Нічога, што яна яшчэ ў 1945 г. перастала існаваць з упадкам свайго пратэктара і воляй яе-ж сяброў і **самога сп. А.** — загад усё напярэй... а сп. А. ізноў прэзыдэнт! Вось якая лёгка і кароткая дарога на самую вяршыню палітычнае кар'еры!... Ці-ж ня варта ўвесьці яе ў нашае жыццё, замест тае даўгое і маруднае дэмакратычнае вазні? І запраўды, вы толькі падумаіце, беларусы: сп. А. дасяг ўсё адзін загад і — бальшавікі ўцякуць зь Беларусі, як вераб, і з чужой страхі!...

Ці сп. Астроўскі мог спадзявацца, што гэту кампрамітуючую дзяціннаду падтрымае хоць адзін сур'ёзна думачы і чэсны беларус-незалежнік? Не, гэта яму было ясна з самага пачатку гэтае гульні. Таму ён адразу-ж пайшоў туды, дзе яго прынялі, як свайго... Як ужо ўспомнена, за колькі тых год самастойнае грамадзкае працы, у нас мусіла адсяецца крыху людзей: адзін сціснуў у кулак большыя сумы грамадзкага граша і — мусіў пакінуць больш чэснае таварыства, другі пісаў за шмат даносаў немцам — адсунуты грамадзкім судам, трэці пакрыўдаваўся за абразу і — паставіў імсыцца не на абразішай яго асобе, а на грамадзтву, чацвёрты ўрэшце, пачуваючыся больш блізім да «необсяжной матушкі», чым да гаротна Беларусі, ахвяраваў бы свае ўслугі самому чорту, прабачце, абы толькі шкодзіць незалежніцкай ідэі нашай, і т. д. Вось гэтым людзям сп. А., як зь неба зваліўся... Зь імі выйшла яму якраз па дарозе: ён даў ім надзею на бліскую і хуткую кар'еру, яны яму — безаглядны поспех загадам... І запраўды, «гешэфт» падвойна карысны: і праступствы пакрыць можна шумком, і візія вялікай будучыні, як на далані. Ну і пачалася «работа».

Якраз пад тую пару прыпала была важная у нашым жыцці падзея — перавыбары Беларускага Цэнтральнага (спер Нацыянальнага) Камітэту на Нямеччыну, праводзіліся на шырокіх дэмакратычных асновах, пры абсалютнай свабодзе. Здавалася, што лепшае нагоды дзеся пераняцця так пажаданай «улады» сп. А. з

кампаніяй не магло і прыдумаць — узятца толькі за перадавыбарчую кампанію і правесці сваіх людзей. Работа, здавалася-б, невялікая. Але сп. А. зьмеціў борзда, што на чэснай дарозе ён прайграе і кампрамітуюцца толькі, ды і не па ягонаму ўся гэта работа... Ён мае сваю звычайную, выпрабаваную і кароткую дарогу — загад. «Байкатаваць! Выбарэм свой!» — і кончана дыскусія. І хоць усё гэта на смегах толькі людзям, бо выбары адбыліся найлепшым парадкам, усё-ж колькі тыдняў пазней пабеглі верныя службы там-сям з уранамі па хатах і, з брацкай дапамогай усіх спатканых па дарозе ДП асабліва расейскіх салідарыстых, было выбрана г. зв. Б. Ц. Прадстаўніцтва зь неабмежаваным абсягам дзейнасці — Міхельсдорф, амэрыканская зона, ці ўся Эўропа — нямаведама, відаць яшчэ будзе адпаведныя загады... Вось так, калі ніяк не ўдаецца разваляць існуючае арганізацый, сп. А. адным махам «жэзла» стварае сабе паралельную і то такую, што хоць арудзе яна сяньня толькі ў вадным лагеры, заўтра, хай толькі спатрэбіцца, сп. А. зробіць яе «важнай» і на ўсе кантынэнты. Ці-ж ён замалы пан, каб сабе на гэта пазваліць? Навет такіх далёкіх ад палітыкі арганізацый, як скаўты, ці студэнцкія згуртаваньні — і тыя ня мінулі яго закусю праўда дасюль безрэзультатных, бо моладзь наша стойка бароніць свае ідэі і арганізацыйнае самастойнасці перад дыктатарскім гвалтам. Апошнім часам прыйшла чарга на згуртаваньне Беларускага Вэтэранаў, якім, каб апраўдаць спробы развалу арганізацый, закідаецца нейкая палітычная арыентацыя, хоць ані кіраўецтва З. Б. В. ані яго сябры апрача вернасьці ідэі беларускае свабоды і незалежнасьці — палітыкі і значыць ня хочучы.

Вось гэта ўсе дасоленні «канкрэтныя» дасягненні сп. А. на яго новым шляху да лёгкай славы. Яны, ясна, не магло задаволіць ані яго, ані ягоных новых пратэктараў, якія гатовы хоць зараз сыгнуць залатнікамі, абы уставіць палку ў сьпіцы беларускай справе. І вось, дарогамі скрытымі і нелегальнымі паяўляецца газета «Беларускае Слова»... Новая беларуская газета! Здавалася-б, трэба толькі цешыцца і вітаць. Але на шчасце, як ужо сказана, жыццё цяжкое навучыла беларусоў за кожным звонкім словам шукаць запраўднага зьместу, які часта глыбока хаваецца. Варта тады прыгледзіцца уважней і гэтаму «Слову».

Пачнём з рэчэй маленькіх. На першай старонцы ў ражочку ёсьць там скромная зацемка аб нейкай «міжпартыйнай канфэрэнцыі», на якую, быццам, «зыхаліся» ў Міхельсдорф аж 32 прадстаўнікі ад беларускіх «дэмакратычных партыяў і кірункаў», якіх радзілі там аж 2 дні, толькі над чым і што ўраділі — невядома. Што-ж гэта за партыі такія «зыхаліся» ў славыты Міхельсдорф? А вось якія: Сялянска-Работніцкая Партыя Вызвалення Беларусі, лік сяброў якое і ЦК зводзіліся дасюль да аднае асобы, якая ня церпіць ні сялян, ні работнікаў — сядзіба: Міхельсдорф. Беларуска Народная Партыя — тое самое, сядзіба: Міхельсдорф. Беларуска Сялянская Грамада — ня існуе. Ініцыятар яе носьціца з намерам яе заснаваньня і з праграмаю — жыве ён: колькі кілямэтраў ад Міхельсдорфу. Беларуска Незалежніцкая Партыя — ня высылала ў М. ніякага ўпаўнаважанага дэлегата. Калі хто быў, дык такі-ж самы самазванец і з таго-ж Міхельсдорфу, як і ўсе іншыя. Як бачым, зыхацаць тым 32-м «дэлегатам» было зусім ня цяжка... Тут яшчэ прыходзіцца сумлявацца ў беларускай нацыянальнасці аўтара зацемкі, які відавочна зусім не разбіраецца ў палітычнай структуры беларускіх эміграцый. Яму невядома, што Беларускі Нацыянальны Цэнтр, наша заслужаная палітычна-каардынацыйная арганізацыя аб'ядноўвае нятолькі Бел. Нацыянальна-Дэмакратычную П. і Бел. Незалежніцкую Партыю, але і старую Бел. Хрысьціянска-Дэмакратычную Партыю ды ўсекрывіцкае Не-

М. Куліковіч.

100 ГОД БЕЛАРУСКАЙ ОПЭРЫ (1848—1948)

Карэньні опэрнага мастацтва знаходзяцца ўжо ў старадаўніх **народных карагодах**, якія, маючы ў васьное харавое плянне, паступова сталі вылучаць з харавое масы асобных выканаўцаў (карыфэяў), што паялі паасобку (солё), удых, утрых (дуэты і трыа), групамі (ансамблі) і разам з хорам разыгрывалі нескладную сцэнічную дзею (адсюль народнае слова «іграць карагод», а не пляць). Аднак ад карагоду да опэры шлях колькіх вякоў. Дастаткова ўспомніць, што першая опэра паявілася ў Італіі толькі ў XVI ст., а прыкладам, у Расеі (свая нацыянальная опэра) — 250 гадоў пазней, у Польшчы яшчэ пазней, а ў некаторых краінах ледзь 20-30 год таму назад. Беларусь зьявілася, на шчасце, далёка не апошняю ў будаваньні музычных тэатральных формаў.

Роўна сто год таму, у 1948 г. ведамы беларскі пісьменьнік **В. Дунін-Марцінкевіч** напісаў першую беларускую опэру, якую ён назваў «**Сялянкай**». Музыку опэры ўзяўся напісаць ужо тады званы кампазытар **Станіслаў Манюшка**. Гэта быў той самы Манюшка, што лічыцца бацькам польскае опэры, але да таго часу ён працаваў на Беларусі, і ня толькі працаваў, але і меў зь ёю кроўныя сувязі. Па паходжаньню беларус, Манюшка нарадзіўся ў Меншчыне, яшчэ малым добра ведаў народны быт, а калі стаў дарослым, дык звязваўся зь перадавымі коламі беларускай інтэлігенцыі і лічыўся блізім прыцелем Дуніна-Марцінкевіча. Ведаючы добра беларускую народную творчасць, Манюшка ня толькі ішоў у стварэньні опэры за прыцелем, але і надаў твору шмат асаблівых вартасцяў. Ён шырока, поўнапраўна, тэмперамэнтна і па мастацку выкарастаў у «Сялянцы» беларускія песні і скокі, разгарнуўшы вялізарную народную дзею, што жыве ўсімі фарбамі.

«Сялянка» была пастаўлена ў Менскім тэатры (у 1852 г.) і зьявілася вялікаю грамадзкаю падзеяю. Такаго поспеху Менск яшчэ ня бачыў. Аўтары — прыяцелі і акторы віталіся авацыямі і навет афіцыйная расейская і польская крытыка не шкадавала словаў пахвалы пастаноўцы.

залежніцкае Задзіночаньне Дэмакратычнае, да якіх апошнім часам дайшоў Рэспубліканскі Рэвалюцыйны ўсебеларускі Хаўрус «Рух» — якія ў рамках ВНЦ маюць поўную свабоду разьвіцця сваіх, незаўсёды з сабою згодных, ідэялёгіяў і чэснае рывалізацыі, ня выходзяча аднак з рамаў нашае нацыянальнае ідэі. Такім чынам на «канфэрэнцыю» ў М. нятолькі ВНЦ, але і ніводная зь дзеючых і згуртаваных у ВНЦ беларускіх партыяў сваіх прадстаўнікоў не высылалі.

Далей, праз гэту газету беларусы маюць нагоду даведацца ўрэшце, што дзякуючы слаўным дэкрэтам сп. А., іхняя будучыня поўнасьцю забясьпечаная... Няма чаго, браткі, турбавацца — ёсьць у нас БЦР, Калегіі, Сакратарыяты, Прэзыдыюм із старшынямі і віцэстаршынямі, ды ўсё гэта зрабіў за нас і для нас адным росчыркам пярэ сп. А.! Нам астаецца толькі захапляцца і дзякаваць за тое, што ён прынамае нас ласкава інфармуе аб сваіх бліскучых постапах, ато-б мы, пралетары, і зусім ня ведалі, што там варыцца на нашым «крамлі»...

Але апрача вясёлых рэчаў, ёсьць у газэце і вельмі паважныя. Ёсьць там адзін напушысты «мэмарыял», у якім сёе-тое з нашае навейшае гісторыі лоўка перакручана, а сёе-тое «малаважнае» і відаць непажаданае для аўтараў, проста прамоўчана, каб, значыць, не псавала музыкі. І праўда, канцавы акорд гучыць ня бллага: у ім апавяшчаецца беларусам яшчэ адна калядная неспадзяванка, а менавіта, што пакліканая дэкрэтам сп-ра А. БЦР ветліва ўважае сабе за «адзінага легітымнага і дэмакратычнага прадстаўніка суверэнных правоў Беларускага Народу». Жарты на бок, дарагія браты беларусы! Як доўга сп. А. гуляў сабе ў ВЦР, ці ВЦП, ці іншыя «дэкрэтыя» цацкі, так доўга яшчэ можна было глядзець на ўсё гэта з пабляжлівай усмешкай, як глядзіцца на дзіцё, будучае домкі на пяску. Бо хто ня мае лепшага занятку — хай сабе гуляе, тымболыш, калі ёсьць ахвочыя фінансавальны гэту гульню... Але, калі ўжо нехта на **дэкрэтнай дарозе** сягануў аж па суверэнныя правы Беларускага Народу, дык тут ужо адно з двух: або нехта проста вар'ят, або... некага тайком прадаюць. Іншай магчымасьці быць ня можа.

Пакуль назваць усю гэту афэру прыроджаным яе імем, пацікавімся, скуль гэта вывялі майстры «мэмарыялу» такую гучную канклюдзію. А вось, калі ласка: «...Беларускі Народ вуснамі 2-га Усебеларускага Кангрэсу... перадаў усё свае... правы і паўнамоцтвы Беларускай Цэнтральнай Радае... «Хоць усё гэта адна непрызваітая хлусня, аб чым далей будзе мова, але дапусьцім на адну хвілінку, што так магло быць, дык і так гэныя смакавітыя «правы і паўнамоцтвы» павінны належаць той санкцыянаванай «2-ім Кангрэсам» старою БЦР, сябры якое не за гарамі і цешацца найлепшым здароўем. Яны, думаем, згодзяцца паказаць сп-ру А., дзе знаходзяцца суверэнныя правы Беларускага Народу... Вось калі-б сп. А. сумеў іх склікаць і пераканаць да ажыўленьня старога БЦР, тады-б можа і меў ён нейкае права заікнуцца аб г. зв. «2-ім Кангрэсе». А так, што-ж выходзіць? — Сп. А. супраць пратэсту большыні «запраўдных», упушчаных самым Готбэргам і замацаваных «2-ім Кангрэсам», сяброў ВЦР, бярэ пад паху старую шылду, склікае да сябе ўсякіх «добра-ахвотнікаў» сумліўнага званьня і, праз «высочайшы» дэкрэт, абвешчае гэтых «навабранцаў» «адзіным легітымным (!) і дэмакратычным (!)... і т. д. Зь васьм клясычны набор прыгожых і звонкіх слоў, за якімі крыецца адно пустэча і верхолесьтва.

А як-жа было па праўдзе? — Сотні навочных сьветкаў могуць пацвердзіць, што:

1. Беларускі Народ «вуснамі 2-га Кангрэсу» нічога ня мог пацвердзіць, ані тымболыш перадаць каму свае «правы і паўнамоцтвы», бо там ня было **ніводнага** выбранага ім прадстаўніка. І «старая» БЦР ніякіх паўнамоцтваў ад народу ня мела.

2. «2-ім Усебеларускім Кангрэсам» называць той зьезд выкліканых прыпадкова людзей — ёсьць сьмехатворствам, тымболыш, што 2/3 тэрыторыі Беларусі не

Паводля сваёй формы «Сялянка» яшчэ ня была запраўднаю опэрай, як мы яе разумеем цяпер (у опэры ўвесь тэкст сьпяваецца); яна хутчэй уяўляла форму нямецкага зінгшпілю, г. зн. п'есу, дзе слова перамяжоўваецца з песняю, музыкаю і танцам, тым ня менш яе значэньне ад гэтага ня гублялася. (З формаў зінгшпілю або вадэвілю пачыналі сваё разьвіццё і француская й нямецкая опэры). У «Сялянцы» былі выкарыстаныя ўсе асноўныя элемэнты опэры: ары, дуэты, ансамблі, хоры, інструментальныя эпізоды, танцы і г. д. Гістарычная вага яе сталася аграмаднай. Грамадства ўпрышыню пачула із сэрны беларускую мову, песню, талец, убачыла **беларускі нацыянальны твор**. Для гісторыі музыкі, гэта, апрача таго, быў **першы прафэсійны музычны-тэатральны спэктакль** (які напісаў мастак, узброены кампазытарскаю тэхнікаю), што быў узорам далейшага музычнага шляху і разьвіцця.

Тут трэба зацеміць, што і для самага Манюшкі і для польскае опэры «Сялянка» пакінула след, а частка яе матываў, напеваў і асобных кавалкаў увайшла потым у польскія опэры Манюшкі («Галька», «Страшны Двор»). Вялікія ўплывы на Манюшку беларускай народнай творчасці вызнаюць і самі польскія крытыкі. (Кніга Земкевіча — «Станіслаў Манюшка і беларусы»).

Сваё творчае супрацоўніцтва Дунін-Марцінкевіч і Манюшка працягвалі і далей. Вынікам гэтага былі новыя творы такой-жа формы зінгшпілю: «**Залёты**», «**Гапон**», «**Вечарніцы**». Апрача Манюшкі над сцэнічнымі творами Марцінкевіча і Сыракомлі працавалі кампазытары: **Крыжановскі**, **Ф. Лапацінскі** і **М. Кімонт**. Такімі опэрнымі спробамі была ў гісторыі беларускай музыкі ўся другая палова XIX ст.

Грамадзкія падзеі пачатку XX ст. накіравалі музычнае мастацтва ў іншы бок (патрыятычныя песні і гімны, зьбіраньне і апрацоўка беларускага фальклёру і г. д.) і да опэрных формаў вярнуцца магчыма было толькі пасля рэвалюцыйных бораў. Так у 1922 годзе, ізноў-жа на сцэне Менскага Тэатру (Драматэатра) зьявіўся новы драматычна-музычны твор пад назовам «**Купальне**», аўтарамі якога былі беларускі паэты

Зь Беларускага Жыцця

ПАРАШУЎІСТЫЯ БЕЗ ПАРАШУТАЎ

(Ад нашага сабескага карэспандэнта із Шляйсгайма)

Няма нічога дзіўнага, калі малое дзіця зацята абараняе дадзенаму яму часова пагуляць цацку. Але дзіўным і нават сумным бывае факт, калі падобна паступаюць узрослыя.

Вось-жа адзін наш «прафэсар», атрымаўшы падобным спосабам за адольфаўскіх часоў ня больш ня менш, як такую-ж цацку — тытул «прэзідэнта», абараняе яго з усей зацяцасцю. Ды нават з такою зацяцасцю, што гатоў ахвяраваць усю працу найлепшых сыноў нашага народу, якія на працягу ўжо многіх гадоў вядуць яе для вызвалення і незалежнасці нашай Бацькаўшчыны. У вабароне гэтага сезоннага тытулу, ён, як ведама нашаму грамадзянству, зарганізаваў ужо цэлы рад рознага роду дэструкцыйных наступоў на нашыя нацыянальныя арганізацыі ў Нямеччыне. Але ўсе гэтыя наступы, якія з'яўляюцца пазбаўленымі ідэалічных асноваў, разбываюцца, як шкло аб камень, аб чыста беларускую незалежнасць ідэю нашага сьведмага грамадзянства. Шмат людзей, што былі апынуўшыся пад ягонымі ўплывамі дзякуючы сваёй нясьведмасці і непайнафармаванасці, пачалі з пад гэтага ўплыву вызваліцца і далучацца да незалежнасці кірунку, які вядзе да нашага найвышэйшага мэты — дзяржаўнай незалежнасці пад сцягам Беларускай Народнай Рэспублікі.

Ня гледзячы на тое, што ні адна ягоная акцыя ня прынесла яму жаданых вынікаў, гэты «прэзідэнт», акружыўшыся некаторымі асобамі із свайго старога штабу працаўнікоў, падобных сабе па характары, этніцы, ідэалёгіі і іншымі «якасцямі», праводзіць і далей сваю агідную місію, прабуючы знайсці сабе дзе-калячы прыпынак, які-б служыў яму выпадковай базай. Нажаль, магчымасці на апошніе з кожным днём зужаюцца дзякуючы нашай грамадзкай сьпеласці.

Знаходзячыся ў такой незвычайнай сытуацыі, гэты «прэзідэнт», відаць, палічыў за магчымае выкарыстаць, як базу, расейскі лагер у Шляйсгайма (пад Мюнхэнам), дзе знаходзіцца беларуская група, і адгэтуль распачаць «бамбардаваньне» г. зв. «крывічоў». Дзеля гэтага мэты даручае аднаму із сваёй калекцыі «патрыятаў» арганізаваць, як гэта можна назваць, «дэсант» і высадзіць яго ў гэтым лагэры.

Яшчэ на пачатку лістапада мінулага году пачалі хадзіць чуткі сярод беларусаў лагэру Шляйсгайма, а нават і сярод расейцаў, што ў лагер гэты мае прыехаць нейкі палкоўнік Р., які будзе арганізаваць «Агульна-беларускі саюз вайскоўцаў», у той час, калі ў гэтым лагэры ўжо даўно існуе падобная арганізацыя, толькі з тэй розніцай, што яна зарганізаваная не на нейкіх там саюзных з расейцамі асновах, як гэта мае на меце новая, але чыста нацыянальная — Задзіночаньне Беларускай Вэтэранаў. Але нашыя беларусы менш цікавіліся назовам новае арганізацыі. Іх больш цікавіла сама асоба «палкоўніка». Прозьвішча апошняга некаторым жыхаром лагэру вельмі добра ведамае, якога сабеснік ніяк не адказвае гэтай вайскавай ступені. Ды

і сам «палкоўнік», вельмі часта наведваючы гэты лагер пры лепшай рыначнай кан'юнктуры, нікому не хваліўся сваімі намінацыямі, што сыпаліся з хуткасьцю ракетнага самалёту. А тут, як Майсей у змаганні з Фараонам: «Жах жазлом — і мора стала». Ды якая-ж мелася быць місія гэтага «палкоўніка»?

Падзеі не далі на сябе доўга чакаць.

У канцы лістапада падрыхтоўка да высадкі дэсанту прыняла канкрэтныя формы. Гэты «вышэйшы афіцэр» паяўляецца ў лагер. Дастае ад расейскай адміністрацыі лагэру памешканьне на правядзеньне сходу, які ў праводзіць украдка, не паведаміўшы аб гэтым кіраўніцтва беларускае групы. Тут прыходзіць яму з дапамогаю яшчэ адзін беларускі «дзяржа», добра ведамы сярод іх многа чыстакроўных расейцаў, якія зусім не арыентуюцца ў беларускіх справах, ды варожа да нас настаўленых, пачынаюць іх падбурхоўваць супраць «крывічоў», а гэтым самым і супраць кіраўніцтва беларускай групы, называючы яго таксама «крывіцкім».

Трэба прызнаць, што сытуацыя, у якой з вонкавага боку знаходзіцца наш лагер, была даволі абцяжаральнай для гэтых «місіянераў аб'яднаньня». У лагэры меліся хутка адбыцца выбары ў лагэрны камітэт, куды і беларуская група пасылала аднаго прадстаўніка. Зарубежнікі былі больш чым перакананы, што ў лагэрны камітэт правядуць свайго прадстаўніка, а тым ня менш забясьпечыць высадку сваіх «парашуцістых». Аднак практыка паказала зусім штось іншае.

Яны падабралі сабе ахвотных людзей, якія пайшлі па лагэры збіраць подпісы за свайго кандыдата, які, у выпадку ўваходу ў лагэрны камітэт, поўнасьцю гарантаваў-бы ім магчымасць разваліць беларускую групу. Хутка подпісы былі сабраныя і аставалася толькі чакаць дня выбараў. А каб выбараў не праіграць, пачалі ажыўленую агітацыйную акцыю, у якой вельмі перастараліся. Людзі, чуючы такую агідную агітацыю, пачалі арыентавацца ў чым справа. Да гэтага саюзнік «палкоўніка», які напачатку прыйшоў яму з помаччу, у апошнія дні перад выбарамі ганебна яго здрадзіў: як быў спачатку «дзяржом» — стаўся «дзяцелем», перайшоўшы да расейцаў і там кандыдуе ад расейскай групы. Тады наш «палкоўнік» астаўся адзін. Значыцца «бомба», якую рыхтавалі, каб разбурыць беларускую групу, пачала шыпець яшчэ ў іхнай кішані. А калі надыйшоў дзень галасаваньня, то сталася зусім ясным, што іх-жа аружка — дэмагогія і хлусня — разбурыла ўсю іхную акцыю. Гэта сьведчыць аб тым, што людзі зразумелі, дзе сумленнасьць і справядлівасьць, а дзе падступная дывэрсія.

Вось з такімі вынікамі гэтыя парашуцістыя без парашутаў былі змушаныя вярнуцца на свае базы, ня выканаўшы заданьня таго, хто іх да нас паслаў.

Непалкоўнік.

АСЬВЕТЧАНЫНЕ

У СПРАВЕ БЕЛАРУСКАЕ ГІМНА ЗІ ІМЯ ЯНКІ КУПАЛЫ

На аснове загаду ІРО — Рэгенсбург ад 28 верасня 1948 г. аб рэарганізацыі лагэраў Вьндзішбэргердорф і Міхельсдорф Пэдагагічная Рада Беларускай Гімназіі імя Янкi Купалы ў паразуменьні зь Беларускай Нацыянальным Камітэтам паставіла 30-га верасня м. г. перавесці гэтую гімназію зь Міхельсдорфу ў Вьндзішбэргердорф. Беларускі Нацыянальны Камітэт тры гады таму назад памагав арганізаваць гэтую гімназію і зьяўляецца юрыдычным апікуном яе, а пэдагагічная рада 28.6.1947 г. прысвоіла гімназіі імя Янкi Купалы. Перавод гімназіі адбыўся 6-га кастрычніка 1948 г. разам з дырэктарам, пэдагагічнаю радаю і большасцю вучняў.

Адміністрацыя лагэру Міхельсдорф не дазволіла дырэктару гімназіі імя Янкi Купалы забраць гімназіяльных дакумэнтаў, ня гледзячы на тое, што нават дырэктар ІРО ў Рэгенсбургу сьцьвердзіў пісьмова дня 1.12.1948 г., што маюцца і дакумэнт гімназіі імя Янкi Купалы павінны быць адданыя дырэктару гэтай гімназіі д-ру А. Орсе.

Перад самым выездам Беларускае Гімназіі імя Янкi

Купалы ў Міхельсдорфе была вывешана абвешка за подпісам сьвятара Лапіцкага М., што ў сувязі з рэарганізацыяй лагэраў ў Міхельсдорфе арганізуецца новая гімназія. Пазьней сьв. Лапіцкі вусна і пісьмова («Напагатове» — скаўці часапіс за лістапад і «Беларускае слова» № 1) выдае сябе дырэктарам Беларускай Гімназіі імя Янкi Купалы.

Вярнуўшы на ўвагу ўсё вышэйсказанае заяўляем, што Беларускае Гімназіі імя Янкi Купалы пераведзена з Міхельсдорфу ў Вьндзішбэргердорф і вядзе сваю працу так, як вяла яе ўжо тры гады, падшываньне сьвятаром Лапіцкім і адміністрацыяй лагэру Міхельсдорф новае свае школы пад Беларускае Гімназіі імя Янкi Купалы зьяўляецца звычайным апікунаствам і няпраўным прысавачаньнем яе заслугаў.

Др. А. Орсе Дырэктар Беларускае Гімназіі імя Я. Купалы,

М. Міцкевіч Школьны Інспэктар Беларускае Нацыянальнае Камітэту на Амэрыканскую Зону Вьндзішбэргердорф, 20.12.1948 г.

СПРАВАЗДАЧА

БЕЛАРУСКАЙ БІБЛІАГРАФІЧНАЙ СЛУЖБЫ

З настаньнем новага 1949 году ББС падае да ведама Беларускага грамадзянства і сваіх параскіданых па ўсім белым сьвеце супрацоўнікаў ды прыхільнікаў кароткую справаздачу зь сваё дасюлешняе дзейнасьці. ББС пачала сваю працу ў сьнежні 1946 г., хоць мела вельмі мала прылучаючых дзеля гэтага ўмоваў. На сабскую рызыку і страх, прыходзілася хавацца ня толькі ад шыгавых па Нямеччыне савецкіх агентаў, але нават ад некаторых асобаў нашых суседзяў балтаў, якія ніяк не маглі зразумець, каб беларускі народ меў роўнае зь імі права і заданьні ў сваім культурным жыцці. Таму да сярэдзіны 1947 г. праца праводзілася зусім ціха, бо рабілася яе часовым кіраўніком у вадным зь лагэраў балтаў і зноў такі бязь ніякай падтрымкі ці дапамогі ад нікога. Вялікая перашкодай у працы ББС зьяўляецца ўсякая адсутнасьць сродкаў і немагчымасьць мець свайго сталага тэхнічнага працаўніка, што прыходзіцца выконваць адной асобе.

Найвялікшай перашкодай у працы ББС зьяўляецца неразуменьне некаторымі выдавецтвамі ці выдаўцамі, што гэта ўстанова не займаецца палітычнай дзейнасьцю і не залежыць ад якое партыі, маючы адзіным сваім заданьнем захаваць працу выдаўцоў і беларускія друкі на чужыне, папыраючы іх і сярод чужынцаў. Выходзячы з гэтага большага палавіна ўсіх сабраных выданьняў набыта за кошты пару супрацоўнікаў і дагэтуль не зьяўляецца вычарпальна поўнаю, бо некаторыя выданьні дагэтуль не ўдалося дастаць.

За 1945 — 1948 г. набыта ўсяго 374 выданьні. Поўная каталізацыя будзе гэтым днём скончаная і ББС

спадзяецца разаслаць сваім супрацоўнікам і прыхільнікам, як навагодні падарунак — «Кнігаліс беларускіх выданьняў за 1945 — 1948 г.г.». Дагэтуль на машынах выдана 7 брашураў (на беларускай, нямецкай і ангельскай мовах), якія былі разаслаеныя па замежных і мясцовых бібліяграфічных установах. Навязана сувязь і ліставаньне з навуковымі ўстановамі многіх краінаў Эўропы і Амэрыкі, якім выслана розных беларускіх друкаў 1877 паасобнікаў (473 пачкі), а таксама 322 паасобным палітычным дзяржам і рэдакцыям ангельскіх газэтаў разаслана кароткая даведка аб Беларусі і Беларусіх ды брашура «Уайтутэнія». Разам на прапаганду выдана 1247 р. м. і 186,76 н. м.

Апошнім часам ББС дагаварылася зь нямецкай бібліяграфічнай установай, якая ў сваіх выданьнях будзе зьмяшчаць весткі і аб нашых друках, выкананых у нямецкай мове (Тыраж гэтых выданьняў сягае некалькіх тысячаў).

Найвялікшай распаўсютай справай і дагэтуль няскончанай у заданьнях ББС зьяўляецца заснаваньне сховішчаў-архіваў беларускіх культурных вартасцяў у Амэрыцы і ў Эўропе. Справу затрымлівае незацікаўленасьць у гэтым нашага грамадзянства і адсутнасьць сродкаў. З сваіх збораў ББС давала для агульных выганскіх выставак друку болей 300 выданьняў, гэтак пасрэдна бяручы ўдзел у 4 выстаўках і ў вадной непасрэдна.

Апрача рататарных і друкаваных выданьняў ББС мае зарэгістраваных болей за 34 выданьні асабліва рэдкія — рукапісныя ці машынавага адбітку, якія не

ўваходзяць у вагульны лік рэгістраваных і праца над якімі дагэтуль не закончаная.

Апрацаваны плян працы выдавецтва ББС, якое падрыхтавала-б нашу моладзь да працы ў захаваньні культурнае і друкарскае каштоўнасьці, якія расьцягаюцца, нішчацца і прысавачваюцца рознымі «дабрадзейнымі» і няпрошанымі апікунамі нашага вялікага і геройскага народу. Праца гэта будзе ў вялікай меры залежыць ад спагадлівасьці нашага грамадзянства і актыву.

ББС рэгіструе абсалютна ўсе беларускія выданьні ў іншых мовах, якія пішуць аб Беларусі і беларусах. Дагэтуль беларускіх выданьняў зарэгістравана:

1945 г.			
Кнігі	—		
Часопісы й газеты	2(3)		
Брашуры й інш. друкі	4		
Разам	6(3)		
1946 г.	1947 г.	1948 г.	Падрыхтавана да 1.12 да друку і ў друку
34	54	27	41
23(112)	30(89)	34(257)	—
35	74	31	28
Разам			
92(112)	158(89)	92(257)	69

Складаючы падзяку ўсім супрацоўнікам і выдавецтвам за дасюлешняю працу і надсылку выданьняў, заклікаем усіх, хто яшчэ не надалаў і не падаў вестак, зрабіць гэта неадкладна. Усе выданьні, якія пажадана высласць у чужаземныя бібліятэкі і архівы, просім прыслаць найменей у 3 — 5 паасобніках.

Адрас ББС:

(23) Oldenburg in Old.
Ohmstede — Rennplatz
DP-Camp. BBS.

СЯЛЯНСКАЕ ПАЎСТАНЬНЕ У ЛЕТУВЕ

У сьнежнявым нумары савецкага часапісу «Савецкая Летувя» паведамляе сакратар цэнтральнага камітэту камуністычнае партыі Летувы А. Трафімаў аб сялянскім паўстаньні ў Летуве, якое было скіраванае супраць калектывізацыі сельскае гаспадаркі. У артыкуле чытаем даслоўна: «Буржуазныя нацыяналісты пачалі працягваць акты неспакою, а нават мордаў з мэтай перашкодзіць савецкаму народу ў вялікай справе адбудовы й павялічэньня прадукцыі». Далей Трафімаў высьняе, што нацыяналісты галоўным чынам накіравалі сваё змаганьне супраць завядзеньня калгасаў. Хоць рух супраціву зломлены — дадае Трафімаў — аднак камуністычная партыя мусіць прыняць энэргічныя меры, каб вынішчыць астаткі падполнага руху.

«ЗА ШМАТ СЬВЯТАЎ»

Румынскі ўрад падаў да ведама, што калядныя сьвяты і новы год не зьяўляюцца больш у Румыніі ніякімі сьвятамі. Коротка перад гэтым румынскае агенства «Радор» было абвешчана пастанову з прафэсыянальных колаў, якая выступала супраць «вялікае колькасці сьвятаў».

ДОБРАЯ АПЭРАЦЫЯ...

Парыскі хірург др. Арноўкс апэраваў ад гэмаройдаў нейкага сп. Бора. Калі пры апэрацыі лекар ужыў электрычны тэрмакаўтар, то наступіў глухі ўзрыў і пацыента разьнясло. Хірург астаўся жывым.

Жонка апэраванага падала лекара ў суд за дрэнна праведзеную апэрацыю. Суд аднак не знайшоў вінаватым хірурга і сваю пастанову абгрунтаваў наступнымі словамі: «Эксплёзія, ахвярай якой паў сп. Бор, была выкліканая кішачнымі газамі. Гэтыя газы паўстаюць ад чорнага хлеба, які мусім спажываць у Францыі».

УВАГА!

ВЫПІСВАЙЦЕ ЧАСАПІС «НАПЕРАД»!

У сувязі з павялічэньнем тыражу часапісу беларускае моладзі «Наперад» (выходзіць у Ангельшчыне) ад Новага Году адчыняецца магчымасьць выпісваць яго беларусам у Нямеччыне.

Змест часапісу вельмі цікавы. На 40 балонах чытач знойдзе мастацкую прозу, пазію, артыкулы грамадзкага характару, здаровы гумар і шмат іншага. Часапіс выходзіць раз у месяц. Падаецца да ведама, што, ня гледзячы на павялічэньне тыражу, колькасць эгзэмпляраў і далей будзе абмежаваная, а дзеля гэтага жадаючыя павінны сьпяшацца зь выпіскай.

Умовы падпіскі: цана адзіночнага нумару — 70 нямецкіх фэнігаў, падпіска на паўгода — 4 н. м. Выпісваць трэба праз Рэдакцыю «Бацькаўшчыны», куды й просім зьвяртацца ўсіх зацікаўленых.

Рэдакцыя «Наперад».

Шукаюць...

Стрычнага брата Русакоўскага Сідара, нар. у 1923 г. у вёсцы Харомцы, знаёмага Савіцкага Яраслава, нар. у 1919 г. у вёсцы Вьлізніца, і Багдановіча Кірылу, нар. у 1912 г. у вёсцы Халопічы—Уладзіслаў Басяцкі. Двух першых апошні раз бачыў у Францыі.

Жонку Анастасію й знаёмых — Арцём Пузэвіч. Весткі просім слаць на Адміністрацыю «Бацькаўшчыны».

СОН ПЕРАМЯШЧЭНЦА

Аднойчы перамяшчэнцу ў лагэры Д. П. прысьніўся перад Калядамі сьвяты Мікалай, які паказваўчы жмут даляраў, спытаўся яго:

— Хочаш іх мець з тысяччу?

— Ой, хачу, хачу, сьвяты Мікалаю! — адказаў перамяшчэнец.

— Але ці хочаш мець даляры ў паперах, ці мо ў залатых манэтах?

— У залатых манэтах...

— Ну, то пачакай, а я пайду разьмяняю.

Сьвяты Мікалай выйшаў, а бедны перамяшчэнец прагнуўся і, уздыхнуўшы глыбака, сказаў:

— Ах! Чаму-ж я ня ўзяў у банкнотах!

Артыкулы, падпісаныя прозьвішчам або ініцыяламі аўтара, могуць выражаць пагляды, зь якімі Рэдакцыя не згаджаецца.

Whiteruthenian Weekly „The Fatherland“
Authorized by EUCOM Hq. Civil Affairs Division 20 July 48,
Nr. UNDP 225. Circulation 3500 copies.
Administration: (13b) Osterhofen, Ndbu., Whiteruthenian, D.P.Camp.
Licensee: Wladimir Bortnik.

Edited by: Whiteruthenian National Committee.
Printed by: Georg Jakob, München 8, Pütrichstraße 3a.